

Käräjäoikeuden ja hovioikeuden menettely syyteoikeudeltaan vanhentuneita rikoksia sisältäneessä asiassa

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaisessa rangaistustuumioiden tarkastuksessa kiinnitettiin huomiota Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden 15.11.2024 asiassa dnro R 23/264 antamaan tuomioon nro 24/139345.

Käräjäoikeus oli asiassa lukenut vastaajan syyksi tuomiolauselman kohdissa 3–6 liikenneturvallisuuden vaarantamisen, kulkuneuvon kuljettamisen oikeudetta, rattijuopumuksen ja huumausaineen käyttörikoksen, joiden tekoaika oli 12.8.2022. Haaste oli annettu vastaajalle tiedoksi 17.9.2024 mainittujen rikosten syyteoikeuden jo vanhennuttua. Käräjäoikeus oli tuominnut vastaajan edellä mainituista ja muista hänelle syyksi luetuista rikoksista yhteiseen 3 kuukauden ehdottomaan vankeusrangaistukseen.

Rikosten mainittuun vanhentumiseen ei ollut kiinnitetty huomiota myöskään asian jatkokäsittelylupaa koskeneessa Helsingin hovioikeuden 1.4.2025 antamassa päätöksessä nro 25/103534 (asia R 25/19).

SELVITYS

Asiassa käräjäoikeuden puheenjohtajana toiminut Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden kärjätuomari A on 30.9.2025 antanut asiasta pyytämäni selvityksensä ja käräjäoikeuden laamanni 7.10.2025 lausuntonsa.

Selvityksen ja lausunnon saatuani pyysin laamannia hankkimaan myös asian valmistelusta vastanneelta kärjätuomarilta selvityksen ja varasin laamannille mahdollisuuden antaa lausunnon. Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden kärjätuomari B on antanut päiväämättömän selvityksensä ja laamanni 23.10.2025 lausuntonsa.

Jatkokäsittelylupaa koskeneen asian valmistelusta vastaavana jäsenenä Helsingin hovioikeudessa toiminut hovioikeudenneuvos A on 2.9.2025 antanut asiasta pyytämäni selvityksensä, johon hovioikeuden asiassa antaman päätöksen tekemiseen osallistuneet hovioikeudenneuvos B ja asessori ovat omina selvityksinään viitanneet.

TUOMION PURKU

Asiassa tapahtuneesta virheestä aiheutuvien haitallisten täytäntöönpanoseuraamusten välttämiseksi hain korkeimmalta oikeudelta käräjäoikeuden tuomion purkamista heti asian tultua rangaistustuomioiden tarkastuksessa ilmi jäämättä odottamaan käräjäoikeuden selvityksen saamista.

Korkein oikeus on 29.8.2025 (ratkaisunumero 1034 9027, dnro H 1/2025/879) purkanut käräjäoikeuden tuomion vastaajan syyksi tuomiolauselman kohdissa 3-6 luettujen tekojen ja tuomitun rangaistuksen osalta sekä oikaissut tuomiota. Korkein oikeus on oikaissut tuomiota siten, että syyte tuomiolauselman kohdissa 3–6 mainituista teoista hylätään, ja palauttanut asian tuomitun rangaistuksen osalta Itä-Uudenmaan käräjäoikeuteen.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus on 8.1.2026 (ratkaisunumero 1036 3763, dnro R 748/2025/10167) tuominut vastaajan 3 kuukauden ehdottomaan vankeusrangaistukseen. Tuomio on lainvoimainen.

RATKAISU

1 Käräjäoikeuden menettelyn arviointi

Perustuslain (731/1999) 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 5 luvun 8 §:n 1 momentissa on säädetty, että jollei rikosasiaa mainitun luvun 6 §:ssä säädetyllä tavalla heti jätetä tutkimatta, on tuomioistuimen viipymättä annettava haaste. Haasteen antaa tuomioistuimen puheenjohtaja tai kärjänotaari.

Rikoslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan syyteoikeus rikoksesta vanhentuu kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus rikoksesta on enintään vuosi vankeutta, sakkoa tai rikesakko.

Liikenneturvallisuuden vaarantamisesta, kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta, rattijuopumuksesta ja huumausaineen käyttörikoksesta on rikoslaissa kustakin säädetty enimmäisrangaistukseksi kuusi kuukautta vankeutta (rikoslain 23 luvun 1 §, 3 § ja 10 § sekä 50 luvun 2 a §).

Tuomioistuinlain (673/2016) 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen. Hänen on käsiteltävä ja ratkaistava asia joutuisasti.

Kärjästuomari B on selvityksessään kertonut asian jaetun käsiteltäväkseen 18.1.2023, minkä jälkeen hän oli tehnyt valmistelevat toimenpiteet sekä vaatimusten kokoamisen ja korvausvaatimusten kirjallisen tiedustelun. Kärjästuomari B:n selvityksen mukaan asian käsittely oli saatettu eteenpäin tiedoksiantoon istuntoa varten 17.1.2024. Vastaajaa ei kuitenkaan tavoitettu ja lievempien rikosten syyteoikeudet vanhentuivat.

Kärjästuomari B ei kiinnittänyt huomiota syyteoikeuden vanhentumiseen, kun haaste laitettiin 17.9.2024 uudelleen tiedoksiannettavaksi ja saatiin vastaajalle samana päivänä annettua tiedoksi. Kärjästuomari B on todennut, että syyteoikeuden vanhentuminen todetaan asiaratkaisulla eikä syytteen hylkäävään ennakkolliseen osaratkaisuun ollut ilmennyt tarvetta tai esitetty vaatimuksia.

Rikosasian käsiteltäväkseen saavan kärjästuomarin virkavelvollisuuksiin kuuluu pyrkiä huolehtimaan siitä, että asiassa haaste annetaan niin hyvissä ajoin, että se on mahdollista antaa tiedoksi vastaajalle ennen syytettä koskevan rikoksen syyteoikeuden vanhentumista. Käsiteltävässä asiassa kärjästuomari B oli antanut haasteen niin hyvissä ajoin, että se olisi ollut mahdollista antaa tiedoksi vastaajalle ennen syytteessä olleiden lievimpienkin rikosten syyteoikeuden vanhentumista. Haasteen antamisen viivytyksettömyyttä koskeva arvio ei kuitenkaan riipu yksinomaan siitä, vanheniko syyteoikeus. Asian käsittelyn joutuisuudessa on kysymys perustuslain 21 §:ssä turvatusta oikeudesta saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä.

Asiassa ei ole tullut ilmi estettä sille, etteikö haastetta olisi voitu antaa joutuisammin. Asia oli tullut vireille 18.1.2023 ja arkistopäiväkirjan perusteella asianomistajia oli pyydetty toimittamaan korvausvaatimuksensa käräjäoikeudelle viimeistään 28.4.2023. Käräjätuomari B oli saattanut asian eteenpäin vastaajalle tiedoksi antoa varten vasta kuitenkin 17.1.2024 eli vuosi asian vireilletulon jälkeen. Näin merkittävälle viivästymiselle ei ole ilmennyt hyväksyttävää syytä.

Arvioin kerrotun perusteella, että käräjätuomari B on laiminlyönyt antaa haasteen viipymättä ja käsitellä asiaa joutuisasti. Haasteen antamisen viipyminen on lisännyt vaaraa siitä, että syyte-oikeus saattaa vanhentua, kuten asiassa on lievempien rikosten osalta lopulta tapahtunut.

Asia oli ennen pääkäsittelyä siirretty käräjätuomari B:n poissaolon vuoksi käräjätuomari A:lle 4.11.2024. Käräjätuomari A toimi käräjäoikeuden puheenjohtajana 6.11.2024 pidetyssä pääkäsittelyssä ja antoi asiassa 15.11.2024 kansliatuomion.

Käräjätuomari A on selvityksessään myöntänyt, että asiassa on tapahtunut virhe, kun vähäisimpien rikosten syyteoikeuden vanhentuminen on jäänyt huomioimatta. Hän on tuonut selvityksessään esiin, että asian käsittelijänä oli edellä kerrotuin tavoin alun perin toiminut toinen käräjätuomari. Kyseessä oli ollut kiireellinen sijaistus, jonka tarve oli ilmennyt kaksi päivää ennen pääkäsittelyä.

Syyteoikeuden vanhentuminen tarkistetaan tavanomaisissa tilanteissa asian tullessa vireille, haastetta annettaessa ja asian palatessa tiedoksiannosta. Asiassa pääkäsittelyä edeltävä kirjallinen valmistelu oli tehty toisen käsittelijän toimesta. Diaaritietojen mukaan haaste oli lähtenyt tiedoksiannettavaksi 17.9.2024, jolloin rikosten 3–6 syyteoikeus oli jo ollut vanhentunut. Asiakirjoissa ei kuitenkaan ole ollut havaittavissa mainintoja syyteoikeuden vanhentumisesta.

Käräjätuomari A on todennut, että istunnon sijaistajana hänellä ei ole ollut mahdollisuutta asian aikaisemmissa vaiheissa kiinnittää huomiota syyteoikeuden vanhentumisen vaaraan ja vanhentumiseen, eikä tavanomaisissa tilanteissa syyteoikeuden vanhentumisen oikeastaan pitäisi voida tulla esille vasta pääkäsittelyn yhteydessä, ellei esimerkiksi teon kvalifiointi muutu. Pääkäsittelyssä vanhentuneina tuomitut syytekohdat oli myönnetty oikeaksi ja kaikki muut syytekohdat oli kiistetty, joten pääkäsittelyssä on keskitytty yksinomaan kiistettyjen, vakavampien rikosten käsittelyyn. Käräjätuomari A on pahoitellut tapahtunutta ja todennut olevan selvää, että tämänkaltaisia valitettavia virheitä ei saisi tapahtua.

Käräjäoikeuden laamanni on lausunnossaan todennut käräjätuomari A:n tekemää virhettä edesauttaneen se, että kyse on ollut pikaisesti tulleesta toisen tuomarin sijaistamisesta.

Rangaistuksen tuomitseminen rikoksesta, josta lain mukaan ei voi enää seurata rangaistusta, on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantaa merkittävästi vastaajan oikeusturvaa. Virhe on lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava ja sijoittuu tuomarin tehtävien ydinalueelle eli lainkäyttöratkaisun tekemiseen. Vaikka asia oli siirtynyt kärjätuomari A:n käsittelyyn vasta kaksi päivää ennen pääkäsittelyä, prosessissa oli edelleen vaiheita, joissa hänen olisi asian käsittelystä vastaavana tuomarina tullut kiinnittää huomiota syyteoikeuden vanhentumiseen. Hän ei kuitenkaan havainnut syyteoikeuden vanhentumista valmistautuessaan pääkäsittelyyn, johtaessaan prosessia pääkäsittelyssä tai antaessaan kansliatuomion.

Kyseisenlainen virhe saattaa vakavuutensa perusteella tulla arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkavelvollisuuden rikkomisena. Rikosvastuu edellyttää mainitun pykälän mukaan kuitenkin, että teko ei sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat huomioon ottaen ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

Oikeuskanslerin ratkaisukäytännössä tuottamuksellista virkavelvollisuuden rikkomista on pidetty vähäisenä tapauksissa, joissa vanhentuneesta rikoksesta rangaistukseen tuomitsemisesta ei ole aiheutunut vastaajalle haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia eikä tuomarin menettelyyn ole liittynyt sen moitittavuutta lisääviä seikkoja, kuten esimerkiksi syyteoikeuden vanhentumista tuomarin oman laiminlyönnin seurauksena. Vakiintuneen seuraamuskäytännön mukaan kärjätuomarille on tällöin annettu virheestä huomautus.

Kärjätuomari A:n virheestä ei käytettävissäni olevien tietojen mukaan ole aiheutunut vahinkoa asian vastaajalle. Virhe on korjaantunut korkeimman oikeuden purettua hakemuksestani tuomion virheellisiltä osin ja palautettua asian kärjäoikeuteen rangaistuksen määräämistä varten. Vastaajaa oli syytetty syyteoikeudeltaan vanhentuneiden rikosten ohella myös muista rikoksista, joiden syyteoikeus ei ollut vanhentunut, joten pääkäsittelyn järjestäminen on ollut asiakokonaisuudessa muilta osin tarpeellista. Syyteoikeudeltaan vanhentuneiden tekojen käsittelystä ei ole myöskään aiheutunut todistelukustannuksia, kun niihin ei ole liittynyt henkilötodistelua.

Kun kärjätuomari A:n menettely lähtökohtaisesta vakavuudestaan huolimatta edellä kerrotuilla perusteilla olisi rikosoikeudellisesti arvioituna tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tarkoitettu tavoin vähäinen, ei hänen ole ollut syytä epäillä syyllistyneen asiassa rikokseen. Näin ollen hänen menettelyään on tutkittu ainoastaan laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esitutkintaa.

2 Hovioikeuden menettelyn arviointi

Oikeudenkäymiskaaren 25 a luvun 11 §:n 1 momentin mukaan jatkokäsittelylupa on myönnettävä muun ohella, jos ilmenee aiheutta epäillä käräjäoikeuden ratkaisun lopputuloksen oikeellisuutta (momentin kohta 1).

Mainitun säännöksen perusteluissa on jatkokäsittelyluvan myöntämisen edellytyksistä yleisesti todettu, että muutoksenhakujärjestelmän päätehtävänä on estää se, että käräjäoikeuden virheellinen ratkaisu jää pysyväksi. Tämän tehtävän toteuttaminen on otettava huomioon myös jatkokäsittelylupaperusteita koskevia säännöksiä sovellettaessa. Esimerkiksi se seikka, että valituskirjelmässä ei ole osattu vedota oikealla tavalla lupaperusteeseen, ei saisi johtaa siihen, että virheellinen ratkaisu jää pysyväksi. Muutoksenhakijan oikeuksien turvaamiseksi ehdotetaan, että lupa olisi aina myönnettävä, jos jokin perusteista täyttyy. Säännös olisi sanamuotonsa mukaisesti velvoittava, joten hovioikeuden olisi omasta aloitteestaan tutkittava kaikki lupaperusteet. Jatkokäsittelylupa tulisi siis myöntää muullakin kuin valittajan vetoamalla lupaperusteella, jos hovioikeus havaitsee tällaisen perusteen olevan käsillä ([HE 105/2009 vp](#), s. 60).

Mainitun pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaisen jatkokäsittelyluvan myöntämisperusteen osalta säädöksen perusteluissa on todettu olevan selvää, että jatkokäsittelylupa tulisi myöntää silloin, kun käräjäoikeuden ratkaisua rasittaa selvä virhe. Esimerkkinä tällaisesta virheestä on mainittu juuri vanhentuneesta rikoksesta tuomitseminen ([HE 105/2009 vp](#), s. 60).

Oikeudenkäymiskaaren 25 a luvun 14 §:n mukaan hovioikeus päättää jatkokäsittelyluvan myöntämistä koskevan kysymyksen käräjäoikeuden ratkaisun, valituksen, mahdollisen vastauksen ja tarvittaessa myös muun kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella kirjallisessa menettelyssä.

Helsingin hovioikeuden selvityksen mukaan syyteoikeuden vanhentuminen on jäänyt tapauksessa huomaamatta. Valmistelusta vastannut jäsen on selvityksessään todennut, että vastaaja oli käräjäoikeudessa myöntänyt syytekohtat 1–6 oikeaksi eikä vastaaja ollut hovioikeudessa vaatinut näiden osalta muutosta. Jatkokäsittelylupaharkinta oli valitettavasti keskittynyt liikaa kohtien 7–9 syyksilukemiseen sekä rangaistuksen määrän ja lajin arvioimiseen valituksessa esitetyillä perusteilla. Syyteoikeuden vanhentuminen oli jäänyt tapauksessa valmistelusta vastaavalta jäseneltä ja muilta kokoonpanon jäseniltä huomaamatta.

Olen 31.5.2024 antamassani ratkaisussa [OKV/800/30/2023](#) arvioinut hovioikeuden menettelyä vastaavanlaisissa tilanteissa. Ratkaisussani viittasin apulaisoikeuskanslerin 21.12.2022 antamaan ratkaisuun [OKV/1248/30/2020](#), jossa hän totesi, että hovioikeuden velvollisuutena on tutkia oma-aloitteisesti kaikki lupaperusteet, ja että syyteoikeuden vanhentumisessa on kyse sellaisesta käräjäoikeuden ratkaisua rasittavasta selvästä virheestä, jonka perusteella lupa tulisi

myöntää. Apulaisoikeuskansleri arvioi ratkaisussaan, että mahdollisuus syyteoikeuden vanhentumiseen oli ollut tapauksessa hovioikeuden havaittavissa jo pelkästään kärjäoikeuden ratkaisun perusteella, ja että asia oli ollut tarkastettavissa kärjäoikeuden hovioikeudelle toimittaman muun aineiston perusteella.

Apulaisoikeuskansleri totesi mainitussa ratkaisussaan, että ottaen huomioon muutoksenhakujärjestelmän päätehtävän eli kärjäoikeuden virheellisen ratkaisun pysyväksi jäämisen estämisen, asian ratkaisseet hovioikeudenneuvokset olivat menetelleet asiassa huolimattomuudesta virheellisesti pysyttäessään kärjäoikeuden ratkaisun, jolla vastaaja oli tuomittu syyteoikeudeltaan vanhentuneesta teosta. Apulaisoikeuskansleri katsoi koko ratkaisukokoonpanon olevan vastuussa tapahtuneesta virheestä.

Myös nyt käsillä olevassa asiassa kolmen teon syyteoikeuden vanhentuminen on ollut hovioikeuden havaittavissa käytössään olleen aineiston perusteella sen päättäessä jatkokäsittelyluvan myöntämisestä. Asian käsitellyt ratkaisukokoonpano on menetellyt virheellisesti, kun se ei ole myöntänyt jatkokäsittelylupaa kärjäoikeuden virheelliselle ratkaisulle eikä näin estänyt tällaisen ratkaisun pysyväksi jäämistä. Hovioikeuden menettely on ollut omiaan heikentämään luottamusta muutoksenhakujärjestelmän toimivuuteen.

Käsillä olevassa asiassa vanhentuneet teot eivät ole olleet asiakokonaisuuden ainoita rikoksia, eikä virheestä ole aiheutunut vastaajalle haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia. Hovioikeuden menettelyyn ei myöskään ole liittynyt asian tarpeetonta käsittelyä siihen liittyvine kuluineen. Nämä seikat huomioiden katson riittäväksi jäljempänä ilmenevän toimenpiteen.

3 Johtopäätökset ja toimenpiteet

3.1 Kärjäjätuomari B:n menettely

Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden kärjäjätuomari B on laiminlyönyt antaa haasteen oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 8 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla viipymättä ja käsitellä asiaa tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin edellyttämällä joutuisuudella.

Kiinnitän kärjäjätuomari B:n huomiota velvollisuuteen antaa haaste viipymättä ja käsitellä asia joutuisasti.

3.2 Kärjäjätuomari A:n menettely

Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden kärjäjätuomari A on menetellyt lainvastaisesti käsittelemällä pääkäsittelyssä syyteoikeudeltaan vanhentuneita rikoksia ja tuomitsemalla vastaajan niistä rangaistukseen.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan jos virkamies, julkis-yhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan aihetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla käräjätuomari A:lle huomautuksen hänen edellä kerrotusta menettelystään.

3.3 Hovioikeuden menettely

Helsingin hovioikeuden ratkaisukokoonpanoon kuuluneet hovioikeudenneuvos A, hovioikeudenneuvos B ja asessori ovat menetelleet huolimattomasti laiminlyödessään velvollisuutensa varmistua siitä, onko jatkokäsittelyluvan myöntämiselle perusteita.

Kiinnitän hovioikeuden ratkaisukokoonpanoon kuuluneiden huomiota huolellisuuteen ja tarkkuuteen jatkokäsittelylupa-asioita käsitellessään.

3.4 Muut toimenpiteet

Syytetyn avustajana asiassa toimineen asianajajan menettely on otettu käsiteltäväksi omana oikeuskanslerin asianajajavalvontaa koskevana asianaan (OKV/1421/53/2026).

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Esittelijäneuvos

Juho Lehtimäki